

ABONAMENTUL :
Pe un an . . . 80— Cor.
Pe jumătate an 40—
Pe 3 luni . . . 20—
Pe o lună . . . 7—

Pentru România și străinătate :
Pe un an . . . 100 franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și **ADMINISTRAȚIA**
Strada Zrinyi Nr. 1 a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 1 Gor.
Manuscrisurile nu se in-
napolază.

In chestia atrocităților.

— Comunicat oficial. —

Comandele gardelor naționale, preoții, învățătorii și toți intelectualii sunt solicitați să facă rapoarte detaliate, întrucât se poate cu documente precise, cu numele martorilor, despre toate atrocitățile ce se comit în ținuturile lor cu indicarea jertfelor. Aceste rapoarte să le aducă grabnic curierii la Consiliul național român din Arad.

Canibalii din Jósikafalva.

Ieri, înainte de a intra în meritul tratativilor ce se urmează între delegații guvernului maghiar și comitetul executiv al Consiliului național român, deputatul și membrul Consiliului național român d. dr. Ștefan C. Pop a înșirat date autentice despre fărâdelegile strigătoare la cer, pe cari le-au comis pe teritoriul locuit de Români, în mare parte teritorii curat românești, diferite formațiuni maghiare militare sau de ordine, — cerând sanarea urgentă și încunjurarea în viitor a astorfel de barbarii. Frumoase presemne pentru înțelegerea între popoare!... În privința întâmplărilor din Ardeal au dat deslușiri tipul șovinismului incarnat, Apáthy și încă un membru al consiliului național maghiar din Ardeal iar ministrul Jászi a declarat, că despre cele întâmplare guvernul n'are informații directe și de altfel crede că cele înșirate sunt în mare măsură exagerate.

Dl dr. Ștefan C. Pop a vorbit pe temeiul unor date de toată încrederea. Se dovedește acest fapt din hașabuzucismele ce înșirăm în coloanele ziarului nostru. Iar că de fapt stăm, noi Români, și azi în mijlocul deslănțuirii celei mai neîmpăcate uri, și că de fapt se trimit asupra satelor românești adevărate expediții de răsbunare, ar ajunge chiar și numai cazul de adevărat canibalism din Jósikafalva. În deslănțuirea aceasta de patimi — la îndemnul și cu știrea ministrului de războiu — din partea acelor, cari doresc cu orice preț împăciuirea ca să rămânem și mai departe cu ei, într'un timp când ministrul naționalităților e în Arad, în centrul politice românești de azi, singura deslănțuirea aceasta barbară, nu cred domnii cu împăciuirea — când e vorba de drepturi —, că sentimentul lor sub spuză se dă pe față și că acest sentiment ar putea primejdui și provizoriumul la care stăruie!? A recunoscut-o de altfel și d. Jászi.

Să ia însă d. Jászi și dnii cari îl însoțesc, la cunoștință, că stăm în fața unui sistem a vechiului sistem. În toată revoluția din țară elementul românesc a dovedit ordine, căci—deși crescut în întunec — a știut păstra sfințenia clipelor mari. Tulburările nu le-a înscenat neamul românesc, oricâte motive ar fi avut să le însceneze, — nu el, ci tăciunarii, prăpădiții sate-

lor, de cari afli pretutindeni în întinsul țării acesteia. Subliniem încăodată cu tărie și convingere, că în frământările tuturor popoarelor din țară, față de neamul nostru au fost și sunt mai puțin justificate procedurile de barbarism, azi — în lumea democrației. Consiliul național român a luat din bună vreme măsuri energice pentru siguranța publică și privată. A fost însă stânenit aproape la fiecare pas. Sute de feciori, cercuri întregi au primit câte o pușcă—două, ori au fost siliți să susțină ordinea numai cu arme, fără muniții—câtă vreme domnii de pământ, funcționarii de stat orice tras-împins, chiar și copilandrii — fără să aparțină vreunei garde — s'au îmbuibat și se îmbuibă și azi în arme și muniții...

Ori, despre cele întâmplare în Oradea-mare cu reg. 82 de Săcui nu știe nimic dl Jászi și dl Bartha!? Ori gazetele maghiare, cari — în vreme ce scriu de împăciuire — scrășnesc și amenință printre șire, ridică-și cuvântul lor de desaprobarie!? Sunt sinceri toți și toate!? Știrea autentică despre canibalismul din Jósikafalva, știre comunicată ieri seara gazetelor din loc de dl dr. Șt. C. Pop a apărut azi ciungărită, micșorată tendențios în aceste ziare. Ră iână însă urmă de ea! Să știe lumea toată cum se lucrează în Țara ungurească, în secolul democrației, față de popoarele cărora li s'a recunoscut dreptul de liberă dispunere asupra sorții lor!... Grăiască documentul!

„Cazul din Jósikafalva s'a stabilit oficios — după comisia comună a fost la fața locului — în felul cum urmează. Ministrul de războiu a trimis — pentru organizarea gardei naționale maghiare în Bánffihunyad și împrejurime — o trupă de 300 gardiști maghiari în frunte cu mai mulți oficeri, înarmați cu 6 mitraliere și imensă muniție. S'au sălășluit în castelul Urmánzy din comuna curat românească Jósikafalva, care e la depărtare de 30 kilometri de Bánffihunyad.

În comuna Jósikafalva n'au organizat nici o gardă, ci — după devastarea și aprinderea castelului — au deținut 4 Români din împrejurime și i-au predat jandarmilor, iar aceștia i-au executat pe cale statarială. Acest detașament a introdus și aplicat pedeapsa de 25 la dos, cu scopul să adune lucrurile înstrăinate. În comuna Mărișel au pușcat mai de multeori asupra preotesei, care se refugia în căruță, iar pe servitoarea ei au rănit-o la braț. După devastare au mai pușcat vre-o 40 de oameni, între cari și femei. La porunca comandantului detașamentului, i-au aruncat clae-grămadă, cu fața spre cer, aproape de ruinele unei fabrici de scânduri și le-au dat foc. Rugul arde deja de 5 zile. Ranele celor ce ard nu se pot recunoaște. Căutând după arme în împrejurimea comunei Jósikafalva, au pătruns în case, dând câte 25 de bețe chiar și copiilor mici. Le-au mai dat locuitorilor ultimul, că — încât lucrurile înstrăinate nu se vor înapoia — îi vor nimici cu mitralierele. Oamenii se refugiază prin păduri.”

Adevărați canibali! Canibalism, de care s'ar rușina și poparele sălbatice.

Protestăm înaintea lumii civilizate împotriva astorfel de acte de extirpațiune a populației românești!

Declarația dlui Jászi.

Despre acest caz, unui ziarist dl Jászi i-a declarat următoarele:

Indignat la culme am luat cunoștință despre acest fapt. E de condamnat nu numai din punct de vedere uman, ci este și un păcat fatal și de neiertat din punctul de vedere al intereselor naționale maghiare, fiindcă această faptă ușuratică și neumană amenință reușita nu numai a pertractărilor ce decurg acum, ci și strică sortile Ungariei la conferența de pace și poate că e în mâinile dușmanilor o armă dezastruoasă. Din parte-mi pretind cu toată energia, ca vinovații, numai eșecul faptei ci și autorii intelectuali să fie trași la răspundere și purcedarea lor să fie aspru pedepsită. Voi ordona, ca în viitor fapte la fel să nu mai obvină.

Am comunicat telegrafice faptul dlui Mihail Károlyi, care de asemenea s'a indignat în cel mai nalt grad și a declarat că va deschide ancheta nu numai în contra jandarmilor, ci și în contra lui Urmánzy.

Tratativilor cu Jászi.

Constăturile Consiliului și Comitetului național român, continuate aseară la 9 ore, au durat până la miezul nopții.

Astăzi au reînceput la 8 ore dimineața și au ținut până la 1 oră d. a. Au mai sosit și au luat parte și dnii dr. Aurel Lazar, dr. Aurel Vlad și dr. Iuliu Maniu.

Tratativilor cu dl Jászi aveau să înceapă la orele 10 a. m., dar s'au amânat până la orele 3 p. m. și până la încheierea ziarului nostru încă nu s'au terminat.

Consiliul național român ține cu tărie la punctul de vedere exprimat deja în telegrama trimisă în 9 Noemvrie guvernului maghiar.

Vom publica aci răspunsul dlui Jászi în întregimea sa.

Declarația lui Oscar Jászi în numele guvernului maghiar.

Domnilor! Atât guvernul maghiar, cât și consiliul național maghiar a cumpănit temeinic memorandumul dvoastră și este convins, că principiul fundamental, din care domniile voastre plecați, este corect și realizarea lui o dorim și noi. E vorba acum de înființarea ordinii provizorie, până ce conferența generală de pace rezolvă chestiile de controverză, cari și de altcum nu le putem rezolva între noi: eventualele întrebări teritoriale, cari cad în competența unui areopag internațional și a căror aplanare se va clarifica numai cu ocazia formării ordinii definitive a Europei, cu ocazia stabilirii formațiunilor nouă de stat și granițe — adecă noi și până atunci să creiăm un modus vivendi, care să facă imposibilă repetirea faptelor înșirate de d. deputat Ștefan C. Pop.

Acesta este punctul de vedere general, care ne conduce. E vorba de o ordine provizorie, ce nici pe dvoastră, nici pe noi nu ne leagă în pri-

vinta viitorului, pentru că chiar între dvoastră sunt cu mult mai mulți aceia, cari văd necesară o ordine de tot nouă și o alianță de stat de tot nouă pentru înființarea unei situații definitive. Pentru aceea accentuăm noi întocmai spre liniștirea dvoastră caracterul provizoriu al acestei ordine. Dvoastră plecați corect în acest memorandum din principiul wilsonian, din dreptul de liberă dispunere al popoarelor, iar noi recunoaștem acest drept în măsură deplină, consiliul național maghiar și guvernul maghiar îl oferă dvoastră, totodată însă accentuăm, că dreptul de liberă dispozițiune asigurat pentru națiunea română îl vindicăm în cea mai deplină măsură și cu cea mai deplină rezoluție pentru fiecare popor locuitor pe aceste teritorii, adică și pentru Maghiari, Germani, Sași etc.

Deci propoziția înaintată de consiliul național român nouă, pe care e superflu a o face cunoscută, deoarece fiecare cunoaște acele granițe teritoriale, între cari dvoastră vă vindicați așa numitul imperiu pe seama dvoastră. Această delimitare în contururi generale nu corespunde, după părerea noastră, spiritului principiilor wilsoniane, pentru că pe teritoriul respectiv după datele statistice, a căror control noi îl oferim oricărei comisii internaționale, ca să controleze, percurgând cu automobile ori prin probe, că pe acest teritoriu locuiesc șase milioane optsute de mii de oameni, dintre cari circa 3,900,000 sunt cei neromâni (maghiari, germani, sași și alții). Realizarea dreptului de liberă dispozițiune a popoarelor deci noi am considera-o ca ofenzarea principiilor wilsoniane și din cauza aceasta numai așa ne putem explica propoziția dvoastră, că dvoastră numai contururi mari ne-ați dat și realizarea specificată a acestui plan nu ați făcut-o obiect de cumpănire și discuție suficientă. Repet: drept de liberă dispozițiune pentru teritorii locuite de Români, ori de preponderanță română, dar tot așa drept de liberă dispozițiune și pentru teritoriile locuite omogen ori în majoritate de alte națiuni. Pentru aceste teritorii de limbă ori majoritate română oferim prompt dreptul de liberă dispozițiune specificat de dvoastră. Nu este nici o piedecă, ca guvernul maghiar pe aceste teritorii să vă investească pe dvoastră cu guvernământul, și ca consiliul național al dvoastră de fapt să ia în mână administrarea și conducerea tuturor problemelor administrative de aici.

Pentru înființarea acestui plan, se înțelege, e de lipsă doar atât, ca guvernământul român ce se formează, să steie prin anume ite în legătură cu guvernul maghiar, în ceea ce însă pe noi nu ne va conduce nici o normă șovinistă, sau naționalistă, ci va fi doar chestiunea de existență atât din punctul de vedere al Românilor, cât și al Maghiarilor precum și al tuturor celorlalte popoare; fiindcă este doar evident, că cerințele economice, financiare, de comunicație și cele ale alimentației popoului, cari așteaptă o rezolvire, nu ar putea fi continuate nici timp de 48 ore, fără o desăvârșită răsturnare, sau fără primejdia foametei, — dacă întreg statul, ori folosindu-ne de terminologia elvețiană: pe teritoriul întregului Eidgenossenschaft, n'am putea să rezolvim problemele de interes comun, pe baza unor norme comune. Mă cuget la aceea, că dvoastră *îndată ce v-ați format guvernul propriu, trebuie să vă îngrijiți, ca acel guvern prin delegați potriviți să susțină o comunicație continuă cu guvernul maghiar în privința aplanării tuturor problemelor de comun interes.* Cred că aceste sunt principii a priori a căror obiecțiune nici nu ne-o putem imagina, fiindcă în caz contrar ar urma destrămarea totală.

Mă cuget la faptul, că guvernul maghiar în privința financiară ar plăti și pe mai departe sumele determinate în sens bugetar, fără de care mijloc administrația nici nu se poate închipui; apoi fiindcă noui organe comune în timp de câteva săptămâni nu putem înființa, nu va rămânea altceva de făcut, decât susținerea în funcțiuni a tuturor funcționarilor de azi, dar cu acel corectiv, ca în toate funcțiunile de stat, să se înființeze loial și fără de cugete ascunse, regimul de două, eventual mai multe limbi. Intrucât e vorba apoi de întrebarea, că ce se va întâmpla cu funcționarii cari lucrează azi în aceste posturi, d. comite suprem mi-a dat informația, că aici *față cu vechii funcționari nu vor porni nici un fel de prigonire*, așadar intrucât își vor îndeplini bine datorințele, vor putea rămânea și pe mai departe în oficiu, ceea ce este de altfel o necesitate imperativă, nefiindu-ne în putință să schimbăm ori să înlocuim de azi pe mâine, organizația întreagă de azi.

Cred, stim domni, că am vorbit destul de limpede despre propozițiile guvernului maghiar și ale consiliului național maghiar. La hotărârea principiilor lui Wilson, care nu voiește să înființeze noi

asupriri în locul celor vechi și ceea ce și noi ne condiționat accentuăm, și cred și dvoastră veți preținde — nu putem porcede bazați pe vechea împărțire a comitatelor, făcută la timpul său tocmai contra intereselor dvoastră și care în trecut a format una dintre plângerile dvoastră, fiind apoi chiar cauza faptului, că împărțirea formulată de dv. a dat un rezultat atât de absurd. Aș propune deci, pentru ușurarea tuturor cauzelor, în cari nu vom decide cu o înțelegere comună, ca *abandonând granițele comitatense de azi, să luăm de bază ca unitate districtele, ori chiar unități mai mici, să formăm blocuri naționale intrucât se poate de compacte și intrucât se poate de omogene, cari după pilda elvețiană să-și formeze organele proprii, și apoi aceste organe să le adunăm într-o unitate mai mare.*

Se înțelege, bazați chiar pe astfel de punct de pornire, în urma respirației noastre naționale colosal de amestecată, (în privința căreia mă provoc la harta alcătuită acum de oficiul statistice, din care veți vedea și dvoastră, că aici avem în față o stare neînchipuit de péle-méle) încă tot rămân o sumedenie de anclave. Aceste mici anclave, după planul social al lui Renner, ar putea să se desvolte ca unități independente, dacă pentru asta ar fi îndeajuns de tari. Acolo însă, unde — ca în cel mai mare număr al cazurilor — rămân minorități demne de luat în seamă: nu rămâne altceva de făcut, decât că vom garanta reciproc soarta acestor minorități. Indată ce dvoastră veți obține imperiul, vom alcătui o asigurare constituțională reciprocă cu privire la aceea, că apărarea naționalităților în minoritate, va fi îndeplinită în modul cel mai liberal, deoarece soarta minorităților cari locuiesc acolo nu poate fi nici mai rea nici mai bună, decât a minorității românești (și a altora) cari vor viețui sub imperiul nemijlocit al guvernului maghiar.

Punctul nostru de vedere este deci, ca toate popoarele cari trăiesc azi în Ungaria, până la pertractările de pace, recunoscând granițele de azi (pe cari din parte-ne și așa nu le-am putea schimba până atunci) să viețuiască în astfel de Eidgenossenschaft. Pe lângă astfel de condiții dvoastră veți primi ocârmuirea, veți putea-o organiza, iar noi vă dăm toate condițiile, pe lângă cari dvoastră puteți lua garanța pentru susținerea ordinii și a păcii. Pe lângă aceasta enclavelor mai mari ce se vor forma, vrem să le asigurăm validitatea principiilor lui Wilson, iar minorităților le vom asigura reciproc apărarea drepturilor.

Așa cred, că în aceste cadre vom putea liniștiți să aplanăm toate chestiunile. Nu-mi pot închipui că pe baza principiilor lui Wilson acest plan ar putea fi atacat cu ori ce fel de argumente, fie acele de natură teoretică ori practică. Dacă oricine dintre noi ar intenționa să devieze dela acest mod de rezolvire al acestor principii, acela înceată de a mai mărturisi principiile lui Wilson, acela pășeste deja pe terenul politice imperialiste și naționaliste, în contra căreia noi și în acest loc și înaintea lumii întregi ne ridicăm protestul sârbătoresc. În aceste cadre însă, cred, că ar putea să se ființeze între noi o ordine de tot nouă, care ar fi spre binele tuturor popoarelor din țară. Că oare dv. la timpul său fi-veți mulțumiți cu aceasta ori ba, viitorul o va arăta!

Dvoastră ați primit mână liberă, ca la conferința de pace să vă validați pretenziunile. Noi nu voim să legăm un fel de compromis, care ar lega mâinile, conștiința și libertatea politică a ori și cui.

Aceasta, domnilor, nu e o licitație, aceasta e atât de clară, atât de transparentă, și în soiul său atât de simplă, încât pe lângă primirea principiilor lui Wilson și conservarea cadrelor de stat de azi (cari nu le putem schimba unilateral) o altă soluție nici nu e de închipuit. Rog foarte mult pe domni, ca acest ofert al nostru, loial, fără gânduri ascunse și cinstit să-l primiți cu aceeași loialitate.

Tocmai evenimentele, despre cari a vorbit d. deputat, ne conving pe toți, că a sosit ultima oară, ca să creiăm nouă situațiuni, cari ne vor putea scuti de bolșevism, care ne amenință pe toți deopotrivă.

Aș dori numai să vă atrag interesul, domnilor, ca să cumpănim cu rezervă situația internațională. Nu e permis sub impresia momentană a situației războinice a încorda în orice mod pretenziunile și a le scoate din cadrele principiilor lui Wilson. Încheierea păcii, care va sosi, nu e în mâna lui Foch și a celorlalți generali, cari precum am văzut în Belgrad, în nimic nu se deosebesc de războinicul Hindenburg și Ludendorff, ci republica sovietului european, consiliul muncitorilor și consiliul militar, vor închia-o. Față cu promisiunile făcute de unele puteri imperialismului bohem și a altora, această

republică a sovietului va rămânea neutrală. Semnul acestei noi direcțiuni este și faptul, că chiar ieri guvernul rus a acreditat ca ambasador ungar a republicei de soviet ruse pe deputatul Rakovsky, care mai bine cunoaște situația României și a Românilor din Ungaria. Acestea vor decide pacea și nu imperialiștii cu sabia. Și cu privire la aceste vă rog, să vă apropiați de ofertul nostru ce vi-l facem pe baza principiilor curate și loiale, pentru ca să trăim în înțelegere până la încheierea păcii și să nu ne mai chinulm și pe mai departe bietele popoare.

Politica Sașilor.

Ce spune deputatul Neugeboren despre viitorul Sașilor din Ardeal. — Convorbire cu corespondentul „Românului”.

Arad, 13 Noembrie 1918.

Corespondentul Dv. a avut azi pe trenul special al delegației maghiare din Pesta o convorbire cu deputatul sas Neugeboren, care are intenția să ia parte la consfătuiri, ca reprezentantul Sașilor.

La întrebarea noastră, cari vor fi dorințele Sașilor, fie că se vor ține de statul român, fie că vor rămânea în Ardealul independent, d. deputat a răspuns următoarele:

— Pretenziuni expansive, iridente noi nu avem, stat în stat nu voim, dar lucrăm împreună cu toți ceilalți conaționali ai noștri din țară. Accentuez, că poporul sas, deși urma din oportunism o altă cale politică, nu a trăit niciodată în dușmănie cu poporul român. Noi dorim următoarele:

1. Cultura noastră specială să fie apărată și dezvoltarea ei garantată.

2. Dorim să fim reprezentați în parlamentul țării după sistemul minorității, să ne putem valida și politicește.

3. Cerem să ne rămână neatinsă averile naționale. Așa zisa Universitate săsească să rămână în mâna noastră.

Aceste sunt pretenziunile noastre capitale.

A urmat apoi un scurt parlar înțim, pentru publicarea acesteia însă n'am primit autorizație, din care însă m'am putut convinge, că din punct de vedere românesc, Sașii vor lua o poziție foarte loială.

Ei deci, nu vor rupe cu trecutul.

Cor.

Situația în Ungaria.

Regele a abzis.

În Budapesta s'a luat Marți o hotărâre de mare importanță. Hotărârii acesteia, în chestia tronului ungar, i-a premers zilele dearândul consfătuiri, la cari a participat aristocrația mireană și a clerului maghiar. În cursul consfătuirilor s'a făcut constatarea, că majoritatea opiniei publice ștăruie pe lângă republică.

Ieri au plecat primarele Csernoch, baronul Wlasis, prințul N. Eszterházy și contele Desewffy la Eckertsau, ca să stoaică abzicerea lui Carol de Habsburg și a urmașilor săi la tronul ungar.

Regele a iscălit abzicerea și acest fapt îl va aduce la cunoștință prin proclamație, înainte de decretarea republicei.

În preajma republicei.

Pe Vineri ori Sâmbătă se va convoca mare consiliu național maghiar pentru statorirea forme noi de stat. În această adunare se vor înființa reprezentanții tuturor păturilor, de pretutindeni, asemenea și deputații vechiului parlament, fără deosebire. Adunarea se va ține în parlament. Aici se va proclama republica; se vor declara de disolvate ambele case ale parlamentului; până la convocarea adunării naționale vor alege un guvernor și vor decreta votul universal, secret și egal, asemenea și libertatea de întrunire și asociare. Toate acestea le va executa guvernul.

Statul sârbo-croato-sloven.

Trimișii guvernului sârbesc și ai consiliului național ceho-slovac au iscălit actul referitor la viitoarea formațiune a statului sârbo-croato-sloven.

Ciocniri cu Cehii.

Marți s'au întâmplat întâiele ciocniri cu Cehii la Vágújhely, în cursul cărora au căzut mai mulți civili, cari luptă alături de trupele maghiare.

Sârbii înaintează.

Regimentul de infanterie sârbesc 84 în frunte cu colonelul Milojević a intrat în Neoplanta. Co-

lonelul a declarat că se va îngriji de siguranța vieții și averii.

Trupele antantei, se apropie de Zombor. Comisarul guvernial pregătește pe locuitori, că trupele antantei în timpul cel mai apropiat vor intra în Zombor. Avangardele au intrat deja în Ökér (Bacica).

DIN ROMÂNIA.

Tache Ionescu în Washington.

După informațiile ziarelor din România, *Tache Ionescu* petrece în Washington, unde a avut tratative cu Wilson și Lansing. Se crede, că nota adresată de Lansing României — prin care îi recunoaște aspirațiile — este rezultatul acestor tratative.

Trupele românești au intrat în Ardeal.

Din Budapesta se vestește, că trupe regulate din România au intrat în Ardeal prin pasurile: Bicz, Oituz, Tulgheș și Ghimeș. Deocamdată au intrat numai avangardele.

Din Cluj se anunță, că trupele române au ajuns în Borszék. Au declarat, că vin ca să restabilească ordinea.

Generalul Mackensen.

și-a mutat cartierul general la Sibiu. În telegrama trimisă consiliului național maghiar cere sprijin ca să-și poată retrage trupele cât mai iute, fără să rămână pată pe armata germană. Pentru începerea tratativelor a trimis la Budapesta pe colonelul Maschow cu doi ofițeri.

Bașbuzucisme.

Sub rubrica aceasta vom înșira cazurile de cruzimi, de răsbunări și represalii cari numai cinste nu fac poporului maghiar, din contra vor avea consecinți foarte dăunătoare. Violentele aceste dovedesc că poporul maghiar nu este copt pentru vremurile acestea mari, că nu înțelege epoca frăției iubirii, respectului dintre națiuni. Provocările acestea vor izola total pe Maghiari de popoarele cu cari vor fi siliți să se hotărâneasă.

Olpret.

Un sergent-major dela jandarmeria din Cluj, cu numele Fekete, a declarat în Olpret, că-l va împușca pe d. Dr. Vaida-Voivod. De pe pieptul revolverului dlui Dr. Vaida, a rupt tricolorul, pe copiii dlui Dr. Vaida i-a amenințat cu arma, dacă vor purta tricolorul românesc. D. Dr. Mihali a cerut intervenția urgentă a comisarului regesc, a comitelui suprem din Solnoc-Dobâca, — i s'a răspuns însă, că nu-i stă în putință să intervină. Poporul infuriat de volnicia dobitocească a jandarmilor, a fost necesitat să-și facă însuși dreptate. A fugărit pe jandarmi și a devastat moșia comitelui suprem, care plin de spaimă a adus acest fapt la cunoștința dlui Dr. Mihali prin telefon. Ordinea a fost restabilită prin 50 de feciori români aduși din Bistrița de d. avocat Dr. Giurgiu.

Dej.

În Dej la 6 Noemvrie, fiica protopopului gr.-cat. român de acolo, dsoara Elena Boros, având tricolorul românesc la piept, a ieșit la plimbare pe corzo. Un sextan al gimnaziului de acolo, Moricz István, a cărui mamă e româncă, fără vorbă i-a sinuls dsoarei cocarda tricoloră din piept. Româncea însă a rămas în înălțimea demnității, plesnindu-i lui Moricz o palmă strașnică, urmată de aplauzele publicului scandalizat.

Filea de jos.

În Filea de jos (comitatul Turda) soldații înțorși din front au tras la răspundere pe notarul comunal, care, evident, a purces cu multă nedreptate în jurul împărțirii ajutoarelor de stat în cești 4 ani. Notarul nu a dat deslușiri, ci s'a refugiat în casă, de unde a dat mai multe salve asupra oamenilor veniți fără nici o intenție rea. Peste noapte s'a refugiat la Iara de jos, unde a raportat grozăvenii închipuite pretorelui. Protopretorele cu 25 oameni armați până 'n dinți a plecat spre Filea de jos, dar în drumul Filei de sus întâlnind Români cari se reîntorceau după ani de sbucium la vetre, a dat salve după salve în ei și a ucis 9 oameni nevinovați, apoi ca cel ce și-a isprăvit bine chemarea, s'a reîntors acasă. Nemaipomenită vânatoare de oameni!

Cluj.

Explicarea acestor cruzimi, o aflăm însă într'o tipică isbucnire a odiosului profesor universitar din Cluj, Dr. Apáthy István. Cu ocazia unei convorbiri comune, în localele Consiliului național maghiar din Cluj, Apáthy a declarat dlui Dr. Hațiegan, fruntașul Consiliului național român din Cluj, că înarmarea Românilor din Ardeal nu are ca țintă ultimă decât răsbunarea asupra Ungurilor asupritori. Se înțelege, d. Dr. Hațiegan, a protestat energic în contra unei învinuiri pe cât de brutale, pe atât de neghioabe.

D. Apáthy a știut să perfecționeze genial știința țesuturilor anatomice; i-a fost însă în ajutor microscopul minunat al lui Zeis. D. Apáthy afară de știință face și politică, en-gros, dar îi lipsește microscopul politic, fără de care va orbeca vecinic, ca un anachronist și un miop politic — cel mai de compătimit al marilor zile de după era Tisza.

Sânmartin 5 Nov.

În urma provocării mizerabile ale unor cete de gentry maghiari, cari au împușcat în popor și au omorât mulți Români, revolta între Români e generală. Se țin adunări populare în Sânmartin, Cetatea de Baltă, Feisa și alurea, unde se pretinde imediată unire politică a tuturor Românilor. Se formează gărzi naționale române. Soldații români poartă cocărzi naționale.

Blaj, la 6 Nov.

O legiune „Pataky” de gentry maghiari din Cluj, s'a coborât în satul Mihalt și au pușcat pe Români, 10 morți 28 de răniți.

Margine.

În comuna Margine din comitatul Caraș-Severin există o fabrică mare pentru destilarea lemnului. De câțiva ani funcționarii ovrei au provocat necontenit ura muncitorilor slab salarizați. În zilele de 3 și 4 Noemvrie muncitorii răsvrațiți au spart magazinele fabricii, au împărțit gratuit făină, slănină ș. a. sătenilor din vre-o câteva localități din jur, cari se duceau la târg la Făget. Oamenii s'au momit și au făcut târg.. în Margine: au străbătut în locuințele ovreilor, unde au găsit mare abundență în ale mâncării și zeci de perechi de ghete (muncitorii umblau desculți și flămânzi!). În locuințele ovreilor n'a mai rămas nici cui în părete. Soldații improvizați din Timișoara (chelnări, hamali și alți oameni fără rost), au grăbit la Margine și au început răsbunările, fiind gras plătiți de fabrică, 50 coroane la zi de soldat! În Margine și jur s'au întâmplat următoarele:

În 5 Noemvrie a sosit la Margine din Timișoara un tren special cu 30 soldați și 3 ofițeri. Noaptea au intrat în case și au terorizat pe oameni să le dea toți banii câți îi au. Au jefuit de bani pe Talida Mihut, o femeie oarbă, pe Ion Curiac și pe Ion Ilescu. Pe câțiva: Ion Lungu (lăcătuș neamț romanizat), Petru Henciu și soția, Ilie Suba și pe Iosif Hârțu și ficioru-său Trifu i-au deținut și au transportat la Timișoara.

Brezova.

În comuna Brezova lângă Margine aceiași soldați au împușcat pe feciorul Arsenie Gligor, pe baza denunțărilor făcute de ovrei (funcționarii fabricii din Margine) refugiați la Timișoara de groaza răsbunării poporului.

Pe cine nu pot denunța ovrei din Timișoara? Care dintre sătenii din Margine, Coșteiu, Sintești, Coșava, Rumânești, Tomești, Groși, Brezova și alte localități pot avea siguranța vieții?

Rumânești, Groși.

Jandarmeria din pretoriaul Făgetului a deținut la 9 Noemvrie 6 Români din Rumânești și pe Ion Meza din Groși. Au fost transportați la Făget și seara, la marginea satului jandarmeria li-a făcut judecata, li-a tras glonțul!! Nici pretorul din Făget n'a avut știre de barbaria asta, nici conducătorii gardei noastre de acolo: căpitanul Glava și ofițerii Dr. Gh. Gârda și Adrian Olariu.

Ofițerii și soldații noștri de acolo trebuie să se organizeze momentan și să proceadă energic contra jandarmeriei și soldaților străini.

Tot fabrica din Margine este vinovată pentru uciderea celor 7 Români.

Sintești.

Și tot fabrica din Margine este vinovată că din Timișoara la 11 Noemvrie a sosit din nou un grup de soldați, 15 inși cu un locotenent în frunte. Ei au plecat de dimineată la Sintești ca să pedepsească tot satul pentru că nu s'au supus ultimului dat de șeful gărei din Margine, Pogány, ca oame-

nii în 24 de ore să înapoieze lucrurile luate dela ovrei fabricei

În fața casei comunale din Sintești au fost aduși legați în lanțuri, vinovați și nevinovați de-a-valma, foarte mulți bărbați și femei. Peste drum a fost așezată o mitralieră! Au fost desbrăcați până la piele!! și bătuți până la sânge. Cruzimea asta ar fi durat poate mult dacă din Făget n'ar fi sosit 3 intelectuali români înarmați: med. Axente Iancu, ofițerul Victor Feneș și învățătorul Ilicescu; aceștia au pășit energic contra soldaților, i-au certat aspru și le-a reușit să încete bătăile. Pe doi Sinteșteni i-au dus legați la Timișoara acei brași soldați salarizați de fabrică și ovrei din Margine.

Făget.

Din aeroplane trimise de vicecomitele Issekutz al Lugoșului au fost împușcați 14 Români rămași morți; mai sunt și răniți. Aceasta s'a întâmplat la 3 și 4 Noemvrie.

Bojor-Susani.

La gara Bojor-Susani, cum suntem înforinați au fost împușcați 45 de Români, dintre cari câțiva au murit.

Lăsău.

La gara Lăsăului, ni se vestește, au fost împușcați 36 oameni de întâiul grup de soldați trimiși dela Timișoara, cu mitraliera.

CHERELUȘ.

Locotenentul Gábor cu soldații săi și cu jandarmeria a adunat pe poporeni și i-a provocat să se culce la pământ și au început a trage salve pe deasupra capetelor. În urmă, crezând că i-au speriat destul, i-au jurat să întoarcă toate lucrurile furate.

Gardele naționale române din jur au auzit de această faptă și s'au grăbit să sară într'ajutor. Locotenentul Gábor însă luă 10 ostatici și o șterse de acolo, încât gardele noastre nu l-au putut ajunge. L-au urmărit până la Chitighaz.

În Criș s'au aflat 4 Chereleușeni legați și strâpuși prin grumazi. Acești 4 Chereleușeni au fost recunoscuți că au fost între cei 10 ostatici. De ceilalți 6 nici o urmă!!

Spre pace.

Clemenceau sărbătorit.

În ședința camerei franceze din 11 Noemvrie Clemenceau a fost obiectul unor mari ovății din partea camerei întregi. Când a intrat, deputații din dreapta și stânga extremă s'au ridicat și au aplaudat frenetic. Clemenceau emoționat a cerut condițiile de armistițiu. A făcut bucurie deosebită condițiile despre evacuarea țărmului stâng al Rinului, extradarea tunurilor și materialului de războiu, ștergerea păcii dela Brest-Litovsk și București și reîntoarcerea prizonierilor francezi. După cetirea condițiilor, Clemenceau a fost din nou sărbătorit. După aceea a continuat:

Nu vreau să cetesc din acest loc un document, în care se protestează contra asprimei armistițiului. Observ numai atât, că discuția despre armistițiu s'a făcut în spirit împăciunitor. Nu mi-aș ierta niciodată, dacă aș mai spune un singur cuvânt acum, când în ceasul acesta frumos mi-am făcut datoria. Încă un cuvânt în numele poporului francez. *Alsaciei și Lorenei trimiț salutul Franței unitare și nedespărțite!* Toți membrii camerei se ridică și salută Alsacia și Lorena. În momentul acesta de bucurie bubuie tunurile din turul bisericii invalidizilor.

Mulți plâng de bucurie.

Franța se bucură că a ajuns să sfârșească glorios războiul, în care a fost târâtă prin militarismul prusiac.

După agenția *Havas*, îndatăce a sosit vestea că armistițiu a fost iscălit, toți prefectii au primit instrucții, să arboreze toate edificiile publice și în toate bisericile să se tragă clopotile. În Paris au fost arborate toate edificiile publice și toate ambasadele și consulatele.

Te Deum în Londra pentru sfârșitul războiului. Primministrul George Lloyd a cetit între aclamații vii condițiunile armistițiului, a continuat apoi:

Azi la orele 11 războiul cel mai înfricoșat și îngrozitor din istoria omenimei s'a terminat. Sufletul nostru e cuprins de gratitudine, pentru exprimarea căreia n'avea cuvânt. Propun ajurnarea camerei și că în biserică și ne exprimând rugăciunea noastră de mulțumire către D-zeu pentru că de mare primejdie ne-a scăpat.

După aceea membri camerei au format un cortei solemn spre biserică.

Notă germană către Wilson.

Berlin. Guvernul german a trimis guvernului Statelor-Unite Americane — prin mijlocirea guvernului din Svițera — nota următoare:

Incheiat fiind armistițiul, guvernul german roagă pe președintele Statelor-Unite din America, să ia demersurile pentru începerea tratativelor de pace.

Ca să accelereze încheierea păcii guvernul german, recomandă, ca întâi să se facă o pace preliminară și atunci să comunice Germaniei, unde și când s'ar putea începe tratativele. Din lipsa de alimente, ce amenință, guvernul german ține să accentueze deosebit, ca tratativele să se înceapă fără amânare.

Soll, secretar de externe.

Se fac condițiile de pace

Agenția Reuter anunță: Cabinetul de război continuă consultările pentru stabilirea condițiilor de pace. În Londra în zilele apropiate vor fi consultări de mare importanță, la care vor lua parte și reprezentanții colonilor.

Berlin. Anglia a designat 20 de vase de război și 50 de torpiloare din flota Germaniei, cari până în 20 Noembrie vor avea să plece în porturile neutrale respective ale antantei.

America va trimite alimente în țările eliberate.

Ambasadorul american din Kopenhaga a primit telegramă din Washington, că ministrul de alimentație împreună cu o comisie va călători în curând în Europa, să vadă de ce au trebuință popoarele eliberate de sub jugul dușmanului. După tratativele cu guvernele antantei va călători și în părțile cari s'au desfășurat de Austria și Ungaria și va lua măsuri, ca poporul lipsit să primească alimente și alte lucruri necesare.

Din alte țări.

Știrile mai nouă, cari se vestesc din *Berlin* și *Viena*, vorbesc de mișcări revoluționare în lumea întreagă. Se svonește chiar, că focul revoluției s'ar fi aprins și în Franța și în celelalte țări ale antantei. Svonorile acestea trebuie primite cu rezerva cuvenită, pentru că mișcările revoluționare într-o armată învinsă sunt de înțeles, nu însă la o armată biruitoare, care-și vede împlinită dorința de a se scoate armatele dușmane din pământul sfânt al țării.

Astfel s'a svonit, că soldații francezi ar fraterniza cu soldații germani și ar cânta cântări revoluționare, ba altele mai fantastice știu, că președintele consiliului de miniștri francez Clemenceau a abzis, iar Poincaré s'ar fi refugiat.

Față de svonorile acestea avem știrea pozitivă, că antanta va lupta în contra revoluției și nu va încheia pace cu o Germanie care a ajuns în ghiarele bolșevismului.

Berlin. — (Wolf.) Delegatul german din Haga anunță, că aliații—după informații câștigate în cercurile antantei—nu sunt dispuși să încheie pace cu o Germanie bolșevistă, pentru că în cazul acesta puterea de stat n'ar avea autoritatea recerută. Antanta s'ar simți chemată, ca în cazul acesta, să intre în Germania și să restabilească ordinea.

„*Berner Intelligenzblatt*” e informată din Paris: că consiliul din Versailles a hotărât înăbușirea bolșevismului cu arme în toate țările, ori și unde s'ar ivi.

„*Leipziger Zeitung*” comunică știrea adusă de un soldat de încredere, că pe frontul apusean în mai multe locuri a văzut, cum se împrietenesc soldații germani și francezi, purtând steagul roșu și cântând cântări socialiste. **Soldații francezi au povestit**, că patru corpuri de armată s'au răscolit și Foch a fost silit a părăsi repede frontul. Svonorile acestea până astăzi nu s'au confirmat. Se vede dar, că sunt puse în circulație cu anumite tendințe.

Spania.

După informația ziarului *Times*, manifestul partidului progresist conține ștergerea privilegiilor coroanei, alăturarea la politica antantei și la principiile fundamentale ale lui Wilson. Deputații radicali pretind declararea republicei.

Englezii în Odessa.

Biroul de presă ucran anunță, că la cererea guvernului ucran trupe engleze au ocupat Odessa. Ucraina așteaptă în curând sosirea armatei franceze, care va înainta împreună cu cea engleză în contra Rusiei bolșeviste, ca să izoleze Ucraina de către Germania, ca astfel să împiedece importarea alimentelor în Germania.

Statul major italian anunță, că trupele italiene au ajuns la pasul Brenner. Numărarea prizonierilor și a tunurilor capturate până în 11 Noembrie continuă. Până acum s'au numărat: 10.658 ofițeri, 416.116 soldați prisineri și 6818 tunuri.

Bietul Kaiser.

În 1914, când și-a bătut sabia și a aprins focul războiului mondial, nici n'a visat „Kaiserul” că va ajunge rătăcitor pe acest pământ și nu va avea unde să-și plece capul. Și rând pe rând vine vreme la toate. Olandezii nu sunt încântați de fel de distincții lor oaspe. Și puternicul împărat de odinioară își petrece zilele în frică și groază, că va fi dat în mâinile antantei.

Iată câteva știri, cari arată tragedia fostului *imperator-Rex*.

Amsterdam. — După știri din Londra Olandezii protestează în contra petrecerii fostului împărat german în Olanda. Nici elementele cele mai moderate nu-l văd bucuros în Olanda. În general se pretinde ca Wilhelm să fie extradat aliaților.

De prezent, îmbrăcat ca un simplu cetățean, este internat în castelul Eurougen-Bentink, și este păzit de soldați. (ii).

Oficiale.

Ordin de zi.

Denumesc de comandant al gardelor naționale române din comit. Hunedoara pe locot.-col. Dumitru Florian cu reședința în Deva, de adj. pe dl Virgil Albescu. Cercurile au de a trimite raporturile direct prin curier la comanda din Deva. Cercul Baia cu Cris și Bradului aparțin comandei din Deva.

Arad, 14 Nov. 1918.

Vlad maior.

Dr. Oncu, comandantul gardei române din Baia de Cris.

Boneu, comandantul gardei din Brad.

Rimbaș, adj.

Comanda gardelor naționale române din Timișoara.

În Timișoara s'a constituit comanda gardelor naționale de pe teritoriul com. Timiș și Torontal, iar cu conducerea și aranjarea mai departe a lor a fost încredințat subscrisul. Conform încredințării vin — și pe calea aceasta — să apelez cu toată căldura sufletului românesc, ca în fiecare comună locuită de Români din comitatele Timiș și Torontal, în interesul ordinii publice, întrucât până azi nu s'ar fi înființat garde naționale, fruntașii comunelor să se sfătuiască imediat și să înființeze — după numărul sufletelor — garde naționale românești de 20—60 gardiști, sub conducerea unui consălean, fost ofițer sau subofițer. Despre organizările ace-

stea comandantii gardelor locale să facă raport detaliat în scris, trimițând raportul ori aducându-l în persoană subscrisului.

Intrucât în comune nu s'ar afla destule armă pentru garda națională, să se facă raport și în privința aceasta, ca să putem face dispoziții pentru procurarea armelor și muniției.

În comune mixte, în interesul păcii și al bune înțelegeri, să se înființeze garde mixte în proporția sufletelor popoarelor conlocuitoare.

Timișoara, la 12 Noembrie 1918.

Dr. Lucian Georgevici,

căpitan

Timișoara, Szerb-u. 2.

INFORMAȚIUNI.

Mândre cete de vecinici pornesc dela sate înspre centru să depună jurământul Consiliului național român. Azi dimineață 130 de feciori din Secusigiu, sub falfăirea unui mare stindard național, au străbătut pe strada principală a Aradului cântând cântece de vitejie și alte cântece naționale. Au tecut prin curtea *Românului* unde s'au oprit și au intonat imnul *Pe-al nostru steag*. Am fost plăcut surprinși de atenția aceasta. De aici vor merge să depună jurământul consiliului național român. În fruntea lor sunt domnii intelectuali din Secusigiu: învățătorul Sebeșan cu cei doi fii: preotul Aurel Sebeșan, notarul Sever Sebeșan și părintele Liviu Rațiu.

Alexandru Mihailovici priminginer la căile erate a avansat de inspector.

Vicecolonelul Florian. Salutăm cu drag în mijlocul nostru pe dl vicecolonel Florian, care a depus jurământul de credință și supunere Consiliului național român.

Din Pârneava, suburbiul Aradului, s'au prezentat azi sub conducerea locotenentului Ciorgariu 115 feciori ca să depună jurământul Consiliului național român.

Reparația Românului, organului oficial al partidului nostru național, este salutată călduros din toate părțile. Aceasta este dovada cea mai vie că poporul nostru a fost foarte dornic să poată răsufla liber și că publicitatea ziaristică a fost o necesitate obștească la noi. Nu există progres fără cernirea tuturor chestiunilor la lumina intențată a publicității ziaristice cinstite. Plini de încredere ne vom face interpretul fidel al opiniei noastre publice.

Ultimele știri.

Din *Lugoj* primim știrea telegrafică, că avangardele antantei au intrat în Lugoj.

Budapesta. Sârbii au ocupat nașele: Szabadka, Zombor și Baia.

Budapesta. Armistițiul dintre Ungaria și antanta a fost iscălit în 13 Noembrie la orele 11 și jum. noaptea.

Budapesta. Trupele lui Mackensen vor fi dezarmate și în curs de 10 zile trebuie să iasă din țară. Aceasta trebuie să se întâmple conform condițiilor de armistițiu.

POȘTA REDACȚIEI.

Șimleul-Silvaniei. Neavând loc, dăm numai știrea simplă, fără lista comitetului.

Mercurea. Mulțumiri pentru salutări.

Chișineu. Mulțumiri pentru îmbărbătare.

L. J. în Z. Versurile închinete *Românului* nu le putem publica. Ne mulțumim cu intenția.

Redactor responsabil: Dr. Sever Miclea.

Editor responsabil: Aurel Rusu.

La administrația ziarului „Românul” aflată aplicare momentană

DOUĂ DOMNIȘOARE.

Sunt preferite cu scrisoare frumoasă și cu ceva praxă de birou.

Administrația ziarului

„ROMÂNUL”.